

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Granlund, J. & Hakala, E. (2021) Kieltä ja työtä - Työharjoittelu osana maahanmuuttajaopiskelijan suomen kielen taidon vahvistamista. Ilon kautta – laadusta tinkimättä! : Ammattikorkeakoulujen kielten ja viestinnän opetuksen päivät 7.–8.10.2021 SAMKissa. 93 – 97.

URL: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021121560648>

Kieltä ja työtä - Työharjoittelu osana maahanmuuttajaopiskelijan suomen kielen taidon vahvistamista

---

Johanna Granlund & Ella Hakala, Tampereen ammattikorkeakoulu

Iloa meille työssämme antaa mahdollisuus vaikuttaa meille tärkeisiin asioihin, kuten maahanmuuttajien ja maahanmuuttajataustaisen opiskelijoiden mahdollisuuksiin löytää oma paikkansa työelämästä. Myös kielitieteiset toimintatavat, uuden oppiminen ja Teamsin verrattoman laaja hyimiövalikoima saavat meidät hyvälle tuulelle ihan joka päivä.

Työpaikalla maahanmuuttajaopiskelijoiden kielitaito kehittyy uusien työtilanteiden myötä. Hoitoalalla tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi toimenpiteiden kuvaaminen ja perustelu tai tietojen kyseleminen. Aluksi uudet tilanteet ovat hankalia, ja opiskelijan kielellisessä toiminnassa saattaa esiintyä puutteita. Ratkoessaan ongelmia kielen avulla harjoittelija kehittää ammatillista kielitaitoaan. Tämä näkyy ammatillisen sanaston kasvuna, ammatillisen toiminnan lisääntymisenä sekä ammatillisen tiedon vahvistumisena. Työharjoittelu tarjoaa siis mahdollisuuksia kielen oppimiseen aidoissa tilanteissa, mutta ilman kielitietoista ohjausta ja työyhteisön tukea kielitaito ei välttämättä kehity parhaalla mahdollisella tavalla (Lehtimaja & Kurhila, 2018).

Tampereen ammattikorkeakoulun ja Tampereen yliopiston yhteisessä Korko - Kohti korkeakoulua -hankkeessa (OKM) laadittiin verkkomateriaali englanninkielisen sairaanhoitajatutkinnon opiskelijoiden harjoittelun aikaisen suomen kielen oppimisen tueksi. Englanninkielisen Degree Program of Nursing -ohjelman opiskelijoille on opintoihin pääsemiseksi Tampereen ammattikorkeakoulussa asetettu suomen kielen lähtötasovaatimukseksi taitotaso B1, mutta koska opiskelu tapahtuu englanniksi, harjoittelussa tarjoutuu ensimmäisen kerran mahdollisuus käyttää ammatillista suomen kieltä autenttisesti ympäristössä. Harjoittelussa selviytymisellä on siis suuri merkitys siinä, millaiseksi opiskelijan näkemys itsestään tulevaisuuden sairaanhoitajana muodostuu.

Materiaali on osoitteessa: <https://sites.google.com/tamk.fi/nurseharjoittelumateriaali/s2-ty%C3%B6harjoittelussa>

Peruseriaatteen materiaalin laatimisen takana

Tutkimusten mukaan (esim. Virtanen 2017) hoitotyön työyhteisöt ovat odottaneet harjoittelijalta jo lähtötilanteessa riittävää kielitaitoa, eikä työyhteisöä ole siis nähty kielenoppimisen ympäristönä. Alan kokemana työvoimapula ja sen kautta globaalin työvoiman tarve ovat kuitenkin viime vuosina synnyttäneet myös pyrkimyksiä kohti kiellitietoisia toimintatapoja, joissa kielten moninaisuus ja kielen merkitys osana kaikkea toimintaa tunnustetaan. Kielitietoisesti toimiva työyhteisö ottaa huomioon opiskelijan kielelliset taidot, rohkaisee ja antaa mahdollisuuksia käyttää kieltä ja esimerkiksi varmistaa ymmärtämisen, eli on tietoinen kielen merkityksestä.

Pelkästään yhteisön kielitietoisuus ei kuitenkaan riitä, vaan päävastuu ammatillisen kielitaidon kehittymisestä on opiskelijalla itsellään. Yllättävän moni opiskelija yhdistää kielen oppimisen kielikursseihin. Moni opiskelija myös arvioi kielitaitoaan väärin, ja tarve kielitaidon kehittämiseksi ilmenee esimerkiksi harjoittelujakson jälkeen. Suomen kielen opettaja löytääkin itsensä usein tilanteesta, jossa opiskelija tulee harjoittelun jälkeen kysymään, onko suomen kielen kurssija tarjolla. Kielikurssin sijaan opiskelija saattaisi hyötyä enemmän siitä, että kielen havainnointiin ja kielenoppimiselle otollisten tilanteiden hyödyntämiseen kannustetaan.

Korko-hankkeessa kielen oppimista työharjoittelussa lähdettiinkin pohtimaan siitä näkökulmasta, että opiskelijaa ohjattaisiin havainnoimaan kieliympäristöään ja käyttämään hyväkseen tilanteita kielen oppimiseen. Kaikkea Korko-hankkeessa tuotettua S2-opetusta ja ohjausta yhdistää kolme ominaisuutta, jotka myös harjoittelumateriaalissa on huomioitu:

1. JOUSTAVUUS: Haluttiin luoda perinteisen harjoitteluun mukaan otettavan tehtäväpaketin tilalle materiaali, joka kulkisi kätevästi esimerkiksi puhelimesta ja vaatisi vain lyhyitä hetkiä työpäivän lomassa.
2. JATKUVUUS: Pyrittiin antamaan opiskelijalle kokemus siitä, että kielenoppiminen on formaalin oppimisen ohessa myös hänen omissa käsissään, ja että oppimista voi tapahtua myös luokkahuoneen ulkopuolella.
3. SAAVUTETTAVUUS: Huomioitiin se, että työharjoittelu on usein kuormittava tilanne jo ilman kielen oppimisen tavoitettakin. Kokemus on osoittanut, että laajat, paljon tehtäviä sisältävät kielimateriaalit saattavat jäädä opiskelijalta tekemättä, tai sitten ne tehdään nopeasti harjoittelun lopussa, jolloin hyöty ei ole kovin suuri.

Verkkomateriaali kielenoppimisen tukena

Materiaalin pohjaksi valittiin GoogleSites, sillä sen tiedettiin skaalautuvan helposti erilaisille käytettävissä oleville laitteille. Ulkoasu pidettiin mahdollisimman yksinkertaisena ja jokaiselle viikolle annettiin aina kaksi tehtävää: kirjallisesti palautettava ja audiona palautettava (kuva 1). Tehtävien palautukseen käytettiin Padletia, jolle palautukset voi kirjoittaa tai nauhoittaa suoraan esimerkiksi puhelimen sovelluksella.

Viikkotehtävät

Viikko 1

Kielisopimus
Potilaaseen tutustuminen

Viikko 2

Kirjaaminen
Suullinen raportointi

Viikko 3

Suullinen raportointi ISBAR-menetelmän avulla
Kirjaaminen

Viikko 4

Kirjallinen raportointi ISBAR-menetelmän avulla
Keskusteluja työpaikalla

Kuva 1. Harjoittelumateriaalin eteneminen viikoittain

Tehtävien tekeminen ja palauttaminen haluttiin pitää mahdollisimman vaivattomana ja kynnyksettömänä, työpäivän lomassa tai vaikkapa työmatkalla mahdollisena, jotta kielitietoinen ajattelu nivoutuisi luontevaksi osaksi opiskelijan päivää. Haluttiin siis päästä ajatuksesta, jossa kielenopiskelu on oma erillinen tekonsa, joka vaatii sille tarkasti varatun ajan, paikan ja välineen esimerkiksi harjoittelupäivän jälkeen opiskelijan kotona tietokoneen äärellä.

Ohjeistukset pyrittiin tekemään mahdollisimman tarkoiksi, mutta jonkinlaisena piilotavoitteena oli myös lisätä opiskelijoiden itseohjautuvuutta ja sitä kautta toimijuutta. S2-opettaja pysyttelee harjoittelun aikana taustalla, eikä siis ohjaa tai tarkista tehtävien tekemistä viikoittain. Ideaalissa tilanteessa opettajan kontrollista voitaisiin päästä irti kokonaan: materiaalin hyöty on sen käyttämisessä.

Materiaalin ensimmäisenä tehtävänä opiskelija solmii harjoitteluohjaajansa kanssa kielisopimuksen (kuva 2). Kielisopimuskäytäntö perustuu tanskalaisen Søren W. Eskildsenin ja islantilaisen Guðrún Theodórsdóttirin ajatuksiin. He käyttävät kielisopimuksesta tutkimuksessaan esimerkkinä Tanskaan sijoittuvaa tilannetta, jossa kielenoppija avaa keskustelun asiakaspalvelijan kanssa kysymällä: "Voidaanko puhua tanskaa?" Kysymyksen esittäminen asemoi tilanteessa läsnä olevien roolit uudelleen ostajan ja myyjän sijaan kielenoppijaksi ja kielen asiantuntijaksi. Kieli tulee siis tilanteessa näkyväksi, ja vuorovaikutustilanteelle hahmottuu uusi

kielellä selviytymisen päämäärä. (Eskildsen & Theodórsdóttir, 2015, s. 146–148; Theodórsdóttir, 2018, s. 33; kts. myös Lehtimaja & Kurhila 2018.)

Tehtävä 1: Kielisopimus

Harjoittelun alussa keskustellaan kielen oppimisesta. Juttele harjoittelun ohjaajan kanssa seuraavista asioista:

- Mitä asioita haluaisit parantaa kielilaidossa? Miten se onnistuu töissä?
- Haluatko, että työkaveri korjaa puhettasi?
- Mitä teet, jos et ymmärrä?
- Kuulet ympärilläsi koko ajan hoitoalan suomen kielitä. Voitko hyödyntää sitä? Miten?

Tähän tehtävään vastataan kirjallisesti. Kirjoita Padletiin viisi tärkeintä ajatusta keskustelusta.

Kuva 2. Tehtävä 1: kielisopimus

Myös kokemukset aikaisemmasta Urareitti-hankkeesta (ESR 2015–2018) tukevat kielestä sopimisen ja kielitietoisuuden hyötyjä yhteisössä, jossa kielenoppiminen tapahtuu (Kuparinen, Rajala, Granlund & Laitala, 2018). Hankkeessa S2-opettajat jalkautuivat työelämän kielikouluuttajina maahanmuuttajasairaanhoidajien työpaikoille, esimerkiksi sairaaloiden osastoille. Kielenopettajan läsnäolo, keskustelun virittäminen ja omien henkilökohtaisten kokemusten jakaminen tekivät kielestä sosiaalisesti hyväksytyn puheenaiheen: kielenoppijan kynnys kysyä ja varmistaa ja vastaavasti suomea äidinkielenään puhuvien työyhteisön jäsenten kynnys huomauttaa virheistä ja korjata niitä laski.

Kokemukset materiaalin käytöstä

Materiaalia pilotoitiin ensimmäisen kerran keväällä 2020. Vallitseva koronatilanne on kuitenkin hankaloittanut sekä harjoittelujen järjestämistä että materiaalin käyttöönottoa sairaanhoitajakoulutuksessa, ja siksi opiskelijapalautetta on karttunut vasta vähän. Materiaalin käytössä keskeistä on, että opiskelijat pääsevät tutustumaan siihen rauhassa. Padlet-alustan käyttö tehtävien palautukseen ja oman seinän luominen eivät välttämättä onnistu ilman tukea, ja siksi jatkossa olisikin tärkeää järjestää materiaalin esittelypaja mielellään lähiopetuksessa. Näin opiskelijat pääsisivät lataamaan Padletin kännykkäänsä ja kokeilemaan sen toimintoja heti käytännössä. Jo mukana olleet opiskelijat ovat suhtautuneet kielenoppimiseen harjoittelun aikana positiivisesti ja innokkaasti.

Materiaalia, ja varsinkin sen sisällä syntyneitä kielisopimuksen ajatusta, tullaan hyödyntämään ja kehittämään edelleen opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa TOKASA-koulutuksessa, jossa luodaan mallia kaksikieliselle sairaanhoitajakoulutukselle. Materiaalia esiteltiin myös OPH:n rahoittamassa Moninaisuusosaajat sosiaali- ja terveysalalla -hankkeessa keväällä

2021. Hankkeen koulutuksiin osallistuivat pääasiassa ammatillisen toisen asteen sosiaali- ja terveysalan opettajat, jotka ottivat materiaalin kiinnostuneina vastaan. Koulutuksessa materiaalin työstämistä jatkettiin pohtimalla, miten sitä voisi soveltaa toisen asteen koulutuksen työssäoppimiseen paremmin. Syntyi uusia ideoita tehtäväaihoiksi, ja moni suunnittelikin niiden hyödyntämistä omassa työssään.

Materiaalin tarkoitus on ohjata opiskelijaa hahmottamaan ympäristössään niitä toistuvia tilanteita, jotka tarjoavat hänelle mahdollisuuden oppia kieltä. Näiden resurssien hyödyntäminen lisää osaltaan kielenoppijan toimijuutta ja avartaa hänen toimintaympäristöään (Virtanen, 2017, s. 82). Kun koko yhteisö on sitoutunut tukemaan kielenoppimista ja suhtautuu kielenoppijan tarpeisiin vastaanottavaisesti, kielenoppijan ympärille avautuu yhä enemmän mahdollisuuksia oppia kieltä (esim. Komppa, 2015; Kela & Komppa, 2011). Tulevaisuuden työyhteisöissä onkin ensiarvoisen tärkeää siirtyä lopullisesti pois ajatuksesta, jossa kielitaitoa joko on tai ei ole, ja nähdä kielen osaaminen yhtenä ammatillisen osaamisen alueena muiden joukossa.

Lähteet

Eskildsen, S. & Theodórsdóttir, G. (2015). Constructing L2 learning spaces: Ways to achieve learning inside and outside the classroom. *Applied Linguistics* 36:2, 1–23.

Kela, M., & Komppa, J. (2011). Sairaanhoidajan työkieli - yleiskieltä vai ammattikieltä? Funktionaalinen näkökulma ammattikielen oppimiseen toisella kielellä. *Puhe ja Kieli*, 31(4), 173–192. <http://ojs.tsv.fi/index.php/pk/article/view/4752>

Komppa, J. M. (2015). Työnantajan odotukset, työntekijän vastuu ja työyhteisön tuki. Näkökulmia korkeakoulutettujen maahanmuuttajien ammatillisen suomen oppimiseen. *AFinLA-e Soveltavan kielitieteen tutkimuksia*, 2015(8), 168–185. <http://ojs.tsv.fi/index.php/afinla/article/view/53778>

Kuparinen, K., Rajala, S., Granlund, J. & Laitala, H. (2018). "Olen saanut hyvää potkua sinusta" – Yksilölähtöinen ja ammatillinen suomen kielen koulutus sairaanhoidajan työssä. *Urareitti-hankkeen satoa – Uusia malleja korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien kielikoulutukseen, ohjaukseen ja osaamisen tunnistamiseen*. Hämeen ammattikorkeakoulu.

Lehtimaja, I. & Kurhila, S. (2018). Sairaanhoidajan ammatillisen kielitaidon kehittäminen työyhteisössä. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 9(5).

Theodórsdóttir, G. (2018). L2 Teaching in the Wild: A Closer Look at Correction and Explanation Practices in Everyday L2 Interaction. *The Modern Language Journal*, 102, Supplement 2018.

Virtanen, A. (2017). Toimijuutta toisella kielellä: kansainvälisten sairaanhoitajaopiskelijoiden ammatillinen suomen kielen taito ja sen kehittyminen työharjoitteluissa. University of Jyväskylä. *Jyväskylä studies in humanities*, 311. Akateeminen väitöskirja. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7021-5>